

HADTÁPKIKÉPZÉS

A hivatásos hadtáptisztképzés korszerű programja

a ZMKMF hadtáp tanszéke

A magyar felsőoktatásban, de a katonai képzés rendszerében is az oktatás-nevelés programok alapján folyik. Ezek a programok az adott képzéssel kapcsolatos hivatalos elvárásokat, követelményeket és ezek ki-elégítésének érdekében oktató tananyagot tartalmazzák egy közös okmányban, mely magában foglalja a képzés szervezési, módszertani útmutatásait is. A programok tehát célrendszerek és tervek integrált okmányai.

A katonai felsőfokú képzésben a programokkal szemben a következő általános követelményeket támasztjuk:

— az abban közölt célrendszer legyen élő, vagyis azt a csapatok gyakorlati szükségletei határozzák meg. A programok ne a csapatok pillanatnyi, hanem tudományos prognózis alapján megállapított előrejelzett igényeit elégítse ki.

— A programok alapján első beosztásra, de egyben az egész hivatásra kell képzést nyújtani. Így a program — tartalmát illetően — gyakorlati, praktikus, pillanatnyi ismeretek mellett elméleti, tartós alapismereteket is nyújtson. E tekintetben fejezze ki a viszonylag állandó és változó, dinamikus ismeretek egységét.

— A program tartalma és az abban foglaltak csoportosítása tudományos színvonalú legyen. Az ismeretek csoportosítása illeszkedjen be a tudományágak rendszerébe és valósítsa meg az általános- és szakismeretek tudományos egységét.

— A program tág és közvetlen értelemben biztosítsa a szigorú logikai rendet, didaktikai felépítését, az egyes tantárgyak és tárgykörök szoros egymásra épülését.

— A program tartalmában feleljen meg a korszerű, komplex szakképzés követelményeinek és alkalmazási formáinak.

A hivatásos hadtáptisztképzés főszíntere hazánkban a Zalka Máté Katonai Műszaki Főiskola. Itt kerül képzésre az MN hadtáptiszt állományának gerince, innen kerülnek ki a vezető beosztásra elsősorban számításba jöhető fiatal tisztek.

A ZMKMF-án végzett hadtáptisztek előtt perspektíva szempontjából a következő utak állnak:

1. Bizonyos csapatgyakorlat után továbbtanulás a ZMKA-n.

2. Az MN szükségletének megfelelően kevés számban továbbtanulás hazánk különböző egyetemlein (amelyek a Pénzügyi és Számviteli Főiskolánál magasabbak).

3. Tanintézeteti továbbképzés nélkül főiskolai végzettséget igénylő, őrnagyi rendfokozatra rendszeresített beosztási helyek betöltése.

Ezek tehát a követelményrendszert meghatározó elvi és káderpolitikai tényezők. Mely tényezők határozzák meg a hivatásos hadtáptisztképzés tartalmát, azt, hogy a főiskolát végzett hadtáptiszt milyen tudásszinttel rendelkezzen?

A Magyar Néphadsereg Pártbizottsága 1969 októberében tartott kibővített ülésén — a Politikai Bizottság május 9-i kádermunkáról szóló határozatából kiindulva — adaptálta az úgynevezett „három követelményt” a tiszti káderekre a következőképpen:

A fiatal tiszt legyen:

— erkölcsileg, politikailag szilárd, és legyen képes a *politikai munkát szervezni*;

— legyen szakmailag jól felkészült, ezt az ismeretét át tudja adni, legyen képes *kiképezni*;

— rendelkezzen olyan tulajdonságokkal, amelyek birtokában képes a harcot vezetni saját alegységének szintjén.

Ezek a kommunista típusú parancsnoki eszmény vonásai.

A katonai káderképzés sajátosságaiból eredően a követelményeken belül még azt is ki kell emelni, hogy a tisztnek nincs ideje, hogy gyakorlati teendőibe beletanuljon. Ezért a három követelmény kielégítésére irányuló képzésnek — anélkül, hogy itt illúziókat kergetnénk — minden más tanintézetnél erőteljesebben kell biztosítani a *gyakorlatiaságot*.

A hazai tisztképzési rendszer sajátos, de nem egyedülálló jellegéhez hozzátartozik az is, hogy a végzett hallgatók olyan oklevél birtokába kerüljenek, amely bizonyos főiskolákhoz kötött, de nem katonai, hanem *polgári beosztások betöltésére is képesít*. Ezt a követelményt a programnak nem a *katonai jellegű képzésen kívül*, hanem azon *belül* kell biztosítani, úgy, hogy „katonai szempontból” haszontalan, csak polgári téren hasznosítható tananyagot ne tartalmazzon.

Összefoglalva: a korszerű hivatásos hadtáptisztképzés programjának olyan hadtáptisztek képzését kell biztosítani, akik:

— hivatásos szolgálatukat alacsony beosztásban kezdik meg, de magasabb beosztásban fejezik be;

— szilárd világnézeti meggyőződöttség alapján képesek az alegység-nél folyó politikai munkát szervezni;

— szakmailag képzettek, képesek az ellátást és kiképzést vezetni;

— harcban a hadtápbiztosítást végző alegységeket helyesen irányítják;

— képesek polgári költségvetési szerveknél üzemgazdász munkakört betölteni.

Abból a tényből, hogy a hallgatók a szolgálatot magasabb beosztásban fejezik majd be, előre következik, hogy a képzésnek *általános hadtápképzésnek* kell lennie, mert biztosítani kell az ismeretek és készségek *egyrészt* az MN hadtápszolgálat valamennyi

— hadtáphelyettes, törzstiszt, illetve

— magasabb ágazati vezetői (eü. kivételével) munkakörének ellátásához.

A realitás, ami bennünket közvetlenül érint azonban az, hogy a fiatal főiskolát végzett tisztek első beosztásukat csak részben kezdik általános hadtáp- (tervező-szervező) tiszti beosztásban, *zömmel szolgálati-ág-vezetők lesznek.*

Ezeknek a beosztásoknak a konkrét, gyakorlatias ellátásához pedig koránt sem általános, hanem nagyon is konkrét ágazati szakismeretek, mégpedig lehetőleg gyakorlati ismeretek kellenek.

Az ellentmondás jelentősnek tűnik, de látszólagos és főleg feloldható. (Semmiképp sem úgy, ahogy egyesek követelték, hogy a perspektív igényeket félretéve, a főiskolai képzési szintről lemondva, dobjuk sutba az általános koncepciót.)

Ezek az elvtársak az alhadnagyképzés egyoldalú óraszámaitól elbűvölten követelték, hogy a négy év alatt egy meghatározott ágazatra oktassuk a hallgatókat és elfeledtek arról, hogyha 20 évvel ezelőtt ők maguk nem ilyen általános, magasabb igényű rendszer alapján kerültek volna képzésre, maguk sem foglalhatnának állást a kiképzés problémáiban.

Az új program céljainak kialakításánál és a követelmények megfogalmazásánál tehát egy ellentmondást kellett feloldani a következőképpen:

A katonai főiskoláról olyan tiszteket kell kibocsátani, akik képesekben realizálva ismerik:

- a csapathadtáp általános kérdéseit,
- az összes hadtáp ágazatok lényegét,
- egy-egy szolgálati ág összes részletkérdéseit.

Tehát *egy ágazati koncentrációra épülő általános hadtáp program* került kidolgozásra.

Ezt a koncentrációt a negyedik év bizonyos szakosításával érjük el úgy, hogy a szak jellegű, ágazati tárgyak is általános hadtáp töltésűek. Ezalatt azt értjük, hogy az egy adott szolgálati ág szervezésére és vezetésére történő, direkt kiképzés, ha annak színvonala magas, nem nélkülözi az általános hadtáp szemléletet, az ott alakított képességek más szolgálatok szempontjából sem üresjáratok, az előző években megszerzett általános ismeretek alapján igen könnyen adoptálhatók.

A programot vizsgálva megállapíthatjuk, hogy az általános és ágazati képzés kérdései kapcsolatban vannak a hármaskövetelmény egyes kategóriáival is. Ugyanis:

— az általános hadtáp képzés elsősorban a háborús feladatokra való felkészítés — tehát a harcezetői képességek terén jelentkezik. Ezt fejezi ki a minősítésben az „általános hadtáp” kifejezés;

— a „számveteli szak” kifejezés a képzés „üzemgazdász” eredményét demonstrálja.

Talán itt célszerű megemlíteni, hogy a polgári jellegű képesítést — ügyvélem — úgy sikerült kielégíteni, hogy megszerzése során a katonai vagyis a hadtápképzés szempontjából „egy felesleges betű” sem kerül a hallgatók tananyagába.

Az említett elképzeléseknek megfelelően épül fel az új program tanterve, amely — a csapatgyakorlattal együtt — 34 tantárgy óráit osztja el a képzés didaktikai rendjének megfelelően 7 tanulmányi félévre.

E tanterv szerint a hallgatók:

a képzés elején:

megtanulják mindazt, ami a költségvetési szerveknél és a hadtáp szolgálati ágakban közös, elméleti, erről szigorlatokon bizonyítást adnak, — kielégítik a számveteli szakot;

a képzés derekán:

megismerik az összes szolgálati ágak működésének lényegét, alapvető szabályait, ezeket kollokviumokon bizonyítják, — kielégítik az általános hadtáp szakot;

a képzés végén:

képessé válnak egy adott ágazat teljesértékű vezetésére, államvizsgát tesznek, kielégítik a katonai gazdálkodás ágazatot.

Természetes, hogy a képzés időtényezői mereven nem választhatók el egymástól, félévekben nehéz e képzési fázisokat egymástól elválasztani. Ugyanakkor — de mellékesen — a képzés időtényezői más követelményeknek is eleget tesznek, éspedig olyan értelemben, hogy az első év végén hadtáptisztes, a második év végén hadtáptiszthelyettes, ellátó szakaszparancsnoki, harmadik év végén hadtáptörzs beosztott tiszti feladatok ellátására képesek — *irányítás mellett* (a kiképzés négy év komplexumában jelentkezik).

Néhány mondatot a negyedik év úgynevezett szakosított tárgyairól. Miután ezek oktatására akkor kerül sor, amikor a hallgató már egyszer megtanulta az adott szakosigálati ág lényegét, szabályzatát, ezeknek a tárgyakkal a követelményeit úgy állítottuk össze, hogy:

— bizonyos, magasabb szintű ismétlést, esetleg újonnan bevezetett rendszernek ismertetését,

— folyamatos gyakoroltatást,

— a szolgálat bonyolult, az általánostól eltérő kérdéseinek oktatását,

— a hadiállapotról való áttérés, mozgósítás kérdéseinek megtanítását valósítják meg. Az elhelyezési szolgálatra és szállító szolgálatra szakosított hallgatók részére e tárgyak keretében adunk kiegészítő műszaki jellegű ismereteket is.

Az egész óraszám 65⁰/₀-a kifejezetten hadtáp szakkiképzés, ami folyamatosan alakul ki, nyilván az első években lényegesen kevesebb, később több. Az egész képzés 34⁰/₀-a elmélet, 65⁰/₀-a gyakorlat. Ez a szám csak a kifejezetten gyakorlati jellegű foglalkozásokat tükrözi és nyilván nem egyetlen mutatója a képzés gyakorlatiasságának. Talán többet mond, ha megemlítjük, hogy a szakalapozó és szaktantárgyak viszonylatában a gyakorlati órák száma már eléri a 68⁰/₀-ot, egyes szaktantárgyak vonatkozásában pedig a 75⁰/₀-ot is. Azt is meg kell említenünk, hogy az 1967-es kiképzési programban a gyakorlat mindössze 53⁰/₀-ot ért el.

A vizsgák számát, alkalmazkodva a felsőoktatásban érvényben levő irányvonalhoz, 35⁰/₀-al csökkentettük és számukat félévenként átlag 4-ben terveztük meg.

A leírtakon keresztül átfogó képet igyekeztünk adni arról a korszerűsített programról, mely véleményünk szerint egyidőre megoldotta a hadtáptisztképzés kérdését.

A program elfogadását széles körű bizottság vitája előzte meg, ahol az elhangzott vélemények segítették a legcélszerűbb változat elkészítését.

Mivel a program új, ezért a gyakorlati életben történő realizálása csak most kezdődik, de már most is nyugodtan leszögezhetjük, hogy a programban lefektetett előírások alapján kiképzett fiatal hadtáptisztek képesek lesznek a csapatokhoz kerülve beosztásuk betöltésére.